

En god start på livet for alle børn

Maj 2015

Regeringen

En god start på livet for alle børn

1. En god start på livet for alle børn

Et godt liv starter med et godt børneliv. Det er i de første år, at børnene lærer at danne venskaber og løse konflikter, og hvor små og store oplevelser i hverdagen er kilde til udvikling.

De fleste børn i Danmark går i vuggestue, børnehave, dagpleje eller private pasningsordninger. Dagtilbud er derfor en vigtig del af børnefamiliernes hverdag, og gode dagtilbud gør en forskel. De medvirker til, at vores børn trives, lærer og udvikler sig, og de har derfor betydning for børnenes muligheder senere i livet.

Dagtilbuddene er for de fleste børn indgangen til det fællesskab, som fortsætter i skolen, i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Især for udsatte børn kan gode daginstitutioner og dagpleje være en af nøglerne til at bryde den negative sociale arv.

Vi har generelt gode dagtilbud i Danmark. Forældrene er tilfredse, og det pædagogiske personale løfter hver dag en stor opgave med at understøtte børnenes udvikling. Det pædagogiske personale har således god grund til at ranke ryggen og være stolte af deres fag.

Men der er fortsat udfordringer og steder, hvor vi kan gøre det bedre. Der er forskel på, hvad det enkelte barn får ud af sin tid i dagtilbuddet. Nogle klarer sig godt og trives. Andre har det knap så nemt. For en gruppe af børn er sproget en udfordring. Der er for mange tosprogede børn, som ikke har et sprog, der er godt nok, når de begynder i børnehaveklassen.

Kontakten mellem det pædagogiske personale og børnene varierer meget, og der er behov for at forbedre sammenhængen til skolen. Desuden er der betydelige udfordringer med at styrke den sociale mobilitet i dagtilbuddene og et behov for at få bedre viden om pædagogiske metoder, der virker – og at få den viden helt ud til dagtilbudslederne og det pædagogiske personale.

Regeringens ambition for vores dagtilbud

Regeringens ambition er, at *alle* børn får den bedst mulige start på livet. Vores børn skal opleve omsorg og nærhed fra dygtige og engagerede voksne i vuggestuer, dagplejer og børnehaver. Vores børn skal trives, lære og udvikle sig, når de er i dagtilbud – og samtidig udvikle forudsætningerne for den bedst mulige skolestart.

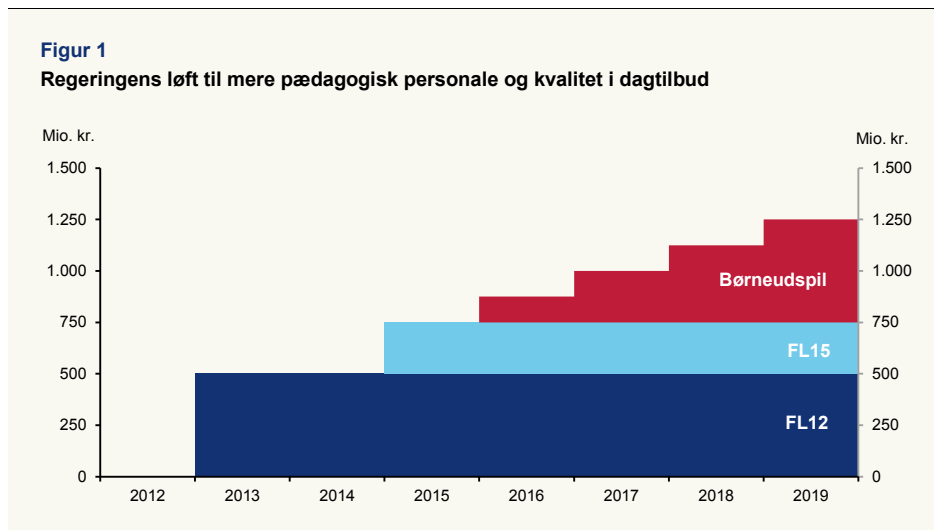
Mange forhold har betydning for kvaliteten i vores dagtilbud. Det pædagogiske personale er vigtigt. Regeringen har derfor over de seneste år afsat i alt 750 mio. kr. årligt til mere pædagogisk personale og bedre kvalitet i dagtilbuddene. Samtidig ønsker regeringen at styrke mulighederne for et kompetenceløft i dagtilbuddene.

Med udspillet vil regeringen prioritere yderligere 125 mio. kr. i 2016 stigende til 500 mio. kr. i 2019 og frem til mere pædagogisk personale og et løft af kompetencerne i dagtilbuddene. Det gør vi, fordi vi ved, at et kvalificeret pædagogisk personale, som kan se det enkelte barns udfordringer og potentiale, er afgørende for at sikre dagtilbud af høj kvalitet.

Men god kvalitet handler om mere end normeringer. Derfor retter regeringen med dette udspil samtidig fokus mod mange andre centrale elementer, der skal sikre et samlet kvalitetsløft af området.

Med udspillet ønsker regeringen samlet at prioritere 2 ½ mia. kr. til et løft af dagtilbudsområdet i perioden 2016-19. Konkret vil regeringen prioritere 250 mio. kr. i 2016 stigende til 1 mia. kr. i 2019. De penge har regeringen, fordi vi vil øge det offentlige forbrug frem mod 2020 i stedet for nulvækst.

Af de prioriterede midler i udspillet vil halvdelen blive målrettet mere og bedre kvalificeret personale. Disse midler kommer oveni de løft, som regeringen tidligere har givet til mere pædagogisk personale og kvalitet i dagtilbud, *jf. figur 1*.

Et samlet løft af dagtilbudsområdet

Et kvalitetsløft af dagtilbudsområdet kræver en flerstrengt indsats. Regeringen igangsætter derfor initiativer på seks udvalgte indsatsområder:

Som sagt er det pædagogiske personale hjørnestenen i et løft af dagtilbudsområdet. Med udspillet vil regeringen derfor tildele kommunerne øgede midler, som skal gå til mere pædagogisk personale og et løft af kompetencerne på området. I nogle kommuner vil der primært være behov for flere hænder, mens der i andre vil være større behov for en opkvalificering – den prioritering ligger bedst i den enkelte kommune.

Med udspillet vil regeringen samtidig styrke indsatsen for vores allermindste børn. De første år har afgørende betydning for et barns udvikling, og derfor skal et løft have særligt fokus på netop disse år i børnenes liv. Løftet vil bl.a. fokusere på dagplejen, hvor der er færre muligheder for at sparre med kolleger i hverdagen end i fx en vuggestue. Samtidig skal tilsynet og de indholdsmæssige krav til de private pasningsordninger styrkes.

Et andet vigtigt fokus for regeringen er at styrke vores børns trivsel og understøtte deres sproglige udvikling i dagtilbuddet. Børnenes sprog og trivsel har stor betydning for at kunne indgå i sociale relationer, danne venskaber og tilegne sig ny viden. Det er dermed vigtige egenskaber for et godt børneliv og for børnenes muligheder senere i livet. Det gælder især udsatte børn, som ikke altid har den rette støtte med hjemmefra.

I forlængelse af reformen af folkeskolen vil regeringen desuden skabe bedre sammenhæng mellem dagtilbuddet og skolen. Det betyder ikke, at skolen skal begynde allerede i 3-års alderen. Men det betyder, at børnene skal være klar til den nye hverdag, der venter dem i skolen. Derfor vil udspillet sætte fokus på, hvordan overgangen fra dagtilbud til fritidstilbud og børnehaveklasse kan styrkes, og hvordan dagtilbuddet mere systematisk kan forberede de største børn på skolestarten.

Regeringen ønsker samtidig, at den pædagogiske praksis i dagplejen og daginstitutionerne i højere grad bliver baseret på viden om, hvad der virker. Derfor vil regeringen igangsætte et arbejde med en ny vidensstrategi, som skal understøtte, at både det pædagogiske personale og ledernes indsats er baseret på den bedste og nyeste viden på området.

Endelig vil regeringen foretage en revision af de pædagogiske læreplaner, så læreplanerne understøtter arbejdet med alle børns læring og udvikling bedst muligt. Læreplanerne skal være et aktivt redskab til at understøtte udviklingen af den pædagogiske praksis og vores fælles mål for dagtilbuddene, herunder være med til at styrke sammenhængen til skolen og arbejdet med social mobilitet.

Revisionen af de pædagogiske læreplaner giver samtidig anledning til et eftersyn af, om der på området er statslige og kommunale dokumentationskrav, som kan forenkles eller fjernes med henblik på at give personalet mulighed for mere tid til nærvær med børnene.

Boks 1

Hovedelementer i udspillet

1. Midler til mere pædagogisk personale og et løft af kompetencerne

De afsatte midler skal sikre et godt udgangspunkt for et bredt kvalitetsløft af dagtilbuddene. Mere og bedre kvalificeret pædagogisk personale skal styrke den pædagogiske praksis og dermed understøtte alle børns trivsel, læring og udvikling.

2. Styrket kvalitet for de 0-2-årige

- Styrket faglig sparring i dagplejen
- Flere indholdsmæssige krav og styrket tilsyn med private pasningsordninger

3. Bedre trivsel for alle børn

- Pulje til bedre fysiske rammer i dagtilbud, som begrænser støj
- Styrket arbejdsmiljø og nedbringelse af sygefravær i dagtilbud
- Ret til repræsentation af forældre fra alle enheder i fælles forældrebestyrelser
- Tydeliggørelse af forældrebestyrelsens ret til at blive inddraget i arbejdet med de pædagogiske læreplaner

4. Bedre læring og sammenhæng til skolen

- Sprogvurdering af 3-årige børn i dagtilbud
- Udvidelse af målgruppen for obligatorisk 30 timers dagtilbud
- Styrket sammenhæng mellem dagtilbud, fritidstilbud og skole
- Præcisering af skolens forpligtelse til at skabe sammenhængende overgange
- Styrket indhold i SFO'er, fritidshjem og USFO'er i forhold til overgang til skole
- Forskningsindsats i dagtilbuds betydning for uddannelse og social mobilitet

5. Vidensstrategi

Initiativet skal bidrage til at styrke rammerne for, at den pædagogiske praksis kan baseres på aktuelt bedste viden og sætte en strategisk retning for vidensproduktion- og formidlingen på området. Særligt skal strategien bidrage til, at arbejdet i det enkelte dagtilbud i højere grad bliver baseret på viden.

6. Revision af pædagogiske læreplaner

Revisionen skal sikre, at læreplanerne understøtter arbejdet med børns trivsel, læring og udvikling bedst muligt. Læreplanerne skal i højere grad bidrage til at skabe sammenhæng til skolen. Derfor skal der fokus på, om temaerne er de rigtige og på, at ressourcerne i tilknytning til arbejdet anvendes mest hensigtsmæssigt.

Regeringen prioriterer ca. 250 mio. kr. i 2016 stigende til ca. 1 mia. kr. i 2019 til et løft af dagtilbudsområdet. Dermed afsætter regeringen i perioden 2016-19 i alt 2½ mia. kr. til et samlet løft af dagtilbudsområdet. Den samlede økonomi i udspillet fremgår af boks 3 i kapitel 2.

2. En fælles retning – videre dialog og finansiering

Regeringen ønsker med udspillet at sætte en fælles retning for udviklingen af dagtilbudsområdet og det fremadrettede kvalitetsløft. Regeringen vil derfor opstille tre nationale udviklingsmål for sprog, trivsel og social mobilitet. Det er områder, som er centrale for at sikre et løft for alle børn.

Regeringen vil følge op på, om vi når udviklingsmålene, og målene vil danne rammen for dialogen om udviklingen af dagtilbudsområdet mellem regeringen og kommunerne såvel som internt i den enkelte kommune og i forhold til forældrene.

Boks 2

Udviklingsmål for dagtilbudsområdet

1. **Styrket sproglig udvikling:** Et godt og nuanceret sprog har stor betydning, når børn skal indgå i relationer med andre børn og voksne, løse konflikter og danne venskaber i dagtilbuddet. Den sproglige udvikling har ligeledes stor betydning for, hvordan børnene klarer sig i skolen.
2. **Bedre trivsel for alle børn:** Alle børn skal trives, være trygge og glade, når de er i dagtilbud. Udviklingen af personlige og sociale kompetencer er vigtige for, at børnene kan udvikle sproglige, kommunikative og problemløsende kompetencer.
3. **Større social mobilitet:** Alle børn skal have mulighed for at udvikle sig sprogligt og for at trives. Særligt de udsatte børn skal derfor understøttes, så de får muligheder på linje med alle andre børn – også senere i livet. Derfor skal der gennem de fastsatte mål for trivsel og sproglig udvikling sættes særligt fokus på at løfte gruppen af udsatte børn.

Udviklingsmålene skal understøtte, at det pædagogiske personale fortsat oplever en høj grad af metodefrihed. Derfor skal der ikke stilles krav om, at det pædagogiske personale skal anvende bestemte pædagogiske metoder til at indfri målene.

Endelig skaber udviklingsmålene grundlag for en mere enkel styring med fokus på resultater og med børnene i centrum. Målene skal derfor ses i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner og kan give anledning til en forenkling af de dokumentationskrav, som er knyttet til læreplanerne.

Videre dialog

De konkrete mål og opfølgingsredskaber skal ikke udformes af regeringen alene. Det er i sidste ende dagtilbudslederne og det pædagogiske personale, som skal løfte området, og målene skal fungere som en integreret del af det pædagogiske arbejde. Regeringen vil derfor udvikle mål og opfølgingsredskaber i dialog med interessenter og eksperter på området samt drøfte processen for udbredelse af redskaber og arbejds gange.

Ligesom de nationale udviklingsmål er initiativerne om *vidensstrategi* og *revisionen af de pædagogiske læreplaner* tværgående initiativer, som skal bidrage til at løfte den pædagogiske praksis og udstikke retningen for en mere målrettet og vidensbaseret indsats.

Derfor vil regeringen også lægge op til at udforme disse initiativer endeligt i en inddragende proces med interessenter og eksperter på området. Det skal bl.a. medvirke til, at initiativerne udformes bedst muligt i forhold til at sikre en sammenhængende pædagogisk praksis.

Finansiering

Med udspillet ønsker regeringen at prioritere ca. 250 mio. kr. i 2016 stigende til ca. 1 mia. kr. i 2019 til et løft af dagtilbudsområdet. Dermed afsætter regeringen i perioden 2016-2019 samlet set 2½ mia. kr. til et bredt løft af dagtilbudsområdet.

Boks 3

Økonomien i udspillet

Konkret vil regeringen i perioden 2016-2019 bl.a. afsætte midler til følgende initiativer:

- 1,25 mia. kr. til mere pædagogisk personale og et kompetenceløft af det pædagogiske personale og lederne på området.
- 350 mio. kr. til en styrket indsats for de allermindste børn gennem flere indholdsmæssige krav og styrket tilsyn med private pasningsordninger samt øget faglig sparring i dagplejen.
- Knap 200 mio. kr. til en styrkelse af arbejdet med børns sproglige udvikling. Det skal bl.a. ske ved at sprogvurdere alle børn og ved, at flere 3-årige børn, der i dag ikke er i dagtilbud, fremover skal i dagtilbud, såfremt de har sprogvanskeligheder (det såkaldte obligatoriske 30 timers dagtilbud).
- 120 mio. kr. til udmøntning af en vidensstrategi, så viden gøres anvendelig og nærværende i den pædagogiske praksis.
- 250 mio. kr. til at understøtte trivsel gennem en pulje til forbedring af de fysiske rammer til nedbringelse af støj, fokus på arbejdsmiljø og sygefravær mv.
- Omkring 150 mio. kr. til en styrket sammenhæng mellem dagtilbud og skole.
- Omkring 230 mio. kr. som kan dække udbredelse af redskaber og arbejds gange i forlængelse af processerne omkring udviklingsmålene og revisionen af de pædagogiske læreplaner.

3. Mere pædagogisk personale og løft af kompetencerne

Det pædagogiske personale i vuggestuer, børnehaver og dagplejer er en hjørnesten i forhold til at løfte kvaliteten. Det er deres viden, engagement og professionalisme, som hver eneste dag er afgørende for, at vores børn trives, lærer og udvikler sig.

Vi ved fra forskningen, at kvaliteten af samspillet mellem den voksne og barnet er den mest betydningsfulde enkeltfaktor for barnets udvikling i dagtilbuddene. Normeringer og personalets kompetencer har stor betydning i den sammenhæng. Derfor ønsker regeringen at prioritere midler til pædagogisk personale, som skal sikre mere voksenkontakt og nærhed samt et kompetenceløft til det pædagogiske personale.

Regeringen ønsker, at alle pædagoger har viden om børns udvikling og evne til at finde frem til, hvad der virker i forhold til det enkelte barn. Regeringen har allerede gennemført en reform af pædagoguddannelsen, som styrker pædagogernes faglighed. Men der kan være steder, hvor der er behov for en yderligere styrkelse af det pædagogiske personale, og med udspillets fokus på nye udviklingsmål og læreplaner vil der blive stillet nye krav til det pædagogiske personale og ledernes kvalifikationer.

Derfor prioriterer regeringen med udspillet et løft på 125 mio. kr. i 2016 stigende til 500 mio. kr. i 2019 og frem til mere pædagogisk personale og løft af kompetencerne. Midlerne kommer oven i de 750 mio. kr. årligt, som regeringen allerede har prioriteret til bedre normeringer og kvalitet i dagtilbud. Samlet set vil regeringen dermed have tilført 1,25 mia. kr. årligt fra 2019 og frem, som er målrettet normeringer, kvalitet og et løft af kompetencerne i dagtilbud.

Det er hver enkelt kommune, som har ansvaret for og kendskab til det enkelte dagtilbud. Derfor er det også kommunerne, som på baggrund af lokale ønsker og behov får mulighed for at beslutte, hvordan de vil prioritere midler til henholdsvis flere hænder og kompetenceudvikling. Kommunerne kan dermed vælge at målrette midlerne til fx flere ansatte i daginstitutionerne, hæve uddannelsesniveaue i dagplejen eller hvad der er behov for i den enkelte kommune. Kompetenceløftet kan foregå som en integreret del af det daglige arbejde og som formel efteruddannelse.

Boks 4**Mere pædagogisk personale og løft af kompetencerne**

Regeringen ønsker at prioritere 125 mio. kr. i 2016, 250 mio. kr. i 2017, 375 mio. kr. i 2018 og 500 mio. kr. fra 2019 og frem til mere pædagogisk personale og løft af kompetencerne hos det pædagogiske personale. Der vil blive stillet krav om, at kommunerne skal redegøre for, at midlerne er anvendt til enten flere hænder eller et løft af kompetencerne på dagtilbudsområdet.

4. Styrket kvalitet for de 0-2 årige

De første år af et barns liv er helt centrale i forhold til at sikre trivsel, læring og udvikling her og nu samt gode muligheder senere i livet. Det er i de første år, at børnene er mest sårbare og afhængige af de voksne omkring dem. Mange af de personlige og sociale kompetencer grundlægges her.

Hovedparten af alle børn går i dagpleje, daginstitution eller passes i en privat pasningsordning, når de er omkring et år gamle. Der er dog indikationer på, at der inden for dagplejen og især de private pasningsordninger er udfordringer.

En undersøgelse indikerer, at børn der har gået i dagpleje får lavere karakterer i dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve end børn, der har gået i vuggestue. Samtidig ved vi, at en stor del af dagplejerne ikke er pædagogisk uddannede, og at pasningen i dagplejen oftest foregår i dagplejerens eget hjem uden kolleger og dermed uden umiddelbar mulighed for faglig sparring.

Regeringen vil derfor styrke kvaliteten i dagplejen. Kommunerne vil kunne søge midler til at styrke dagplejernes uddannelsesniveaue gennem de midler, som afsættes til mere personale og kompetenceløft. Derudover vil regeringen styrke den faglige sparring i dagplejen, så den enkelte dagplejer får bedre muligheder for at få sparring, råd og vejledning fra kommunen.

Der er i dag ca. 7.800 børn, som passes i private pasningsordninger, og tallet er stigende, *jf. boks 6*. Forældre har altid ret til en plads i et dagtilbud, men nogle forældre fravælger dette og ønsker i stedet at modtage et tilskud til privat pasning. Det er positivt, at forældrene har den valgmulighed.

Der knytter sig imidlertid en særlig udfordring til kvaliteten i de private pasningsordninger, idet der ikke stilles de samme indholdsmæssige krav til den private pasning som til dagtilbudene. De private pasningsordninger skal fx ikke arbejde med pædagogiske læreplaner. Herudover viser en undersøgelse af kommunernes tilsynsarbejde, at kommunerne ikke fører tilsyn med de private pasningsordninger i samme omfang som med dagplejen.

Regeringen vil derfor styrke kvaliteten i de private pasningsordninger gennem flere indholdsmæssige krav og ved, at kommunernes tilsyn med de private pasningsordninger fremadrettet sidestilles med tilsynet i dagplejen.

Boks 5

Initiativer som skal styrke kvaliteten for de 0-2 årige

- **Styrket faglig sparring i dagplejen.** Der stilles krav i dagtilbudsloven om, at kommunerne skal sikre faglig sparring i dagplejen. Kommunerne vil i den forbindelse skulle sikre, at den enkelte dagplejer får mulighed for faglig sparring med fx en dagplejepædagog om børnegruppen og de enkelte børns trivsel, udvikling og læring. Styrkelsen af den faglige sparring skal komme oven i kommunernes eksisterende indsatser på området.
- **Flere indholdsmæssige krav og styrket tilsyn med private pasningsordninger.** Private pasningsordninger skal via en ændring af dagtilbudsloven fremadrettet leve op til flere indholdsmæssige krav. De private pasningsordninger skal arbejde med pædagogiske læreplaner og leve op til dagtilbudslovens specifikke formål for dagtilbud. Herudover skal tilsynet med de private pasningsordninger side-stilles med kommunernes tilsyn med dagplejen. Det vil i konkrete tilfælde være muligt at dispensere fra kravet om pædagogiske læreplaner, hvis forældre i en midlertidig periode ansætter en privat passer, fx en ven eller et familiemedlem til at passe barnet, indtil barnet får en plads i et dagtilbud tæt på hjemmet eller lignende.

Boks 6

Private pasningsordninger

Kommunerne er efter dagtilbudsloven forpligtet til at sikre alle børn mellem 26 uger og indtil skolestart en plads i et dagtilbud. Forældrene kan dog som alternativ vælge at modtage et tilskud fra kommunen til brug for pasning i en privat pasningsordning.

Private pasningsordninger kan organiseres som dagpleje- eller institutionslignende ordninger. Ordningerne indgår ikke i den kommunale forsyning, og pasningen er baseret på en aftale mellem forældrene og den enkelte private passer. Private pasningsordninger karakteriseres ikke som dagtilbud i lovens forstand og skal i dag ikke leve op til de samme indholdsmæssige krav – herunder det specifikke formål for dagtilbud og kravet om at arbejde med pædagogiske læreplaner.

Udvikling i antal tilskud til privat pasning samt indskrevne 0-2-årige i dagpleje og daginstitutioner fremgår neden for.

	2010	2011	2012	2013	2014
Udvikling i antal 0-2 årige					
Indskrevne i daginstitution	71.303	73.009	73.895	73.734	73.706
Indskrevne i dagpleje	59.432	55.487	50.882	46.284	40.610
Tilskud til privat pasning	5.227	6.378	6.881	7.063	7.765

Anm.: Antallet af tilskud til privat pasning dækker hele aldersgruppen fra 0 år og indtil skolestart.

Størstedelen af tilskuddene udbetales til forældre med børn mellem 0 og 2 år.

Kilde: Danmarks Statistik.

5. Bedre trivsel for alle børn

Alle børn skal være glade, trygge og trives i deres dagtilbud. Trivsel er en af de vigtigste faktorer for, at et barn udvikler sig og kan tilegne sig kompetencer, som skal bruges i hverdagen med de andre børn og voksne i dagtilbuddet – og senere i livet.

Det er en central opgave for det pædagogiske personale at sikre, at børnene mødes i øjenhøjde af omsorgsfulde og engagerede voksne, så barnet føler sig trygt, bliver anerkendt og oplever nærhed med både andre børn og de voksne.

Der knytter sig dog en særlig udfordring i forhold til sygefravær blandt det pædagogiske personale, som nogle steder er højt. Det kan påvirke mulighederne for at gennemføre aktiviteter og kan betyde, at børnene skal være sammen med voksne, som de ikke kender godt. Derfor ønsker regeringen at etablere forpligtende partnerskaber, som skal sprede god praksis for, hvordan man nedbringer sygefraværet i dagtilbuddene.

Vi ved desuden, at det er vigtigt med et godt samarbejde mellem forældrene og barnets dagtilbud. En god kontakt kan bidrage positivt til barnets udvikling både på kort og langt sigt. Og så giver det personalet bedre forudsætninger for at understøtte barnets udvikling.

Der kan dog være udfordringer i forhold til forældrenes inddragelse i dagtilbuddenes arbejde. Det gælder blandt andet, når kommuner indfører ellers fornuftige organiseringsformer som fx områdeledelse og klyngeledelse. Her kan forældre i de enkelte enheder opleve at komme længere væk fra de beslutninger, som træffes i forældrebestyrelsen. Derudover inddrages forældrebestyrelserne ikke altid i arbejdet med de pædagogiske læreplaner.

Regeringen ønsker at styrke samspillet med forældrene. Dette skal dels ske ved at sikre ret til repræsentation fra alle enheder i fælles forældrebestyrelser, dels ved at tydeliggøre i loven, at forældrebestyrelsen *skal* inddrages i arbejdet med de pædagogiske læreplaner.

Endelig har dagtilbuddets fysiske rammer betydning for barnets trivsel. De fysiske rammer skal give mulighed for, at barnet kan udfordre sig selv fysisk – og skabe rammen for aktiviteter, som kræver ro, koncentration og mulighed for fordybelse både alene og i mindre grupper.

Vi ved dog fra forskellige undersøgelser, at både børn og voksne giver udtryk for, at der er for meget støj i daginstitutionerne. Ligeledes oplever både børn og voksne at få høreskader og skader på stemmen som følge af dårlig akustik og støj.

Derfor vil regeringen afsætte midler, som kommunerne kan søge til at styrke de fysiske rammer, så støjen nedbringes.

Boks 7

Initiativer som skal styrke trivslen for alle børn

- **Forbedring af de fysiske rammer til nedbringelse af støj.** Der afsættes en pulje, hvor kommunerne kan søge midler til at forbedre de fysiske rammer, så de bedre understøtter, at der ikke er et uhenigtsmæssigt støjniveau. Indledningsvis udarbejdes et vejledningsmateriale om, hvordan man gennem teknisk og pædagogisk indretning kan understøtte støjreduktion. Formålet med puljen er bl.a. at understøtte mulighederne for fysisk udfoldelse og nedbringe risikoen for høre- og stemmeskader. Initiativet har således til formål at forbedre trivslen hos både børn og personale.
- **Styrket arbejdsmiljø og nedbringelse af sygefravær i dagtilbud.** Erfaringer viser, at det er muligt at nedbringe sygefraværet ved at fokusere på en række forskellige løsninger som fx målsætninger for sygefraværet, retningslinjer for tidspunkt for sygefraværssamtaler, løbende kontakt med langtidssygemeldte, forebyggende indsatser, sundhedsydelse mv. Derfor skal der etableres forpligtende partnerskaber for at sprede den gode praksis.
- **Ret til repræsentation af forældre fra alle enheder i fælles forældrebestyrelser.** Det skrives ind i dagtilbudsloven, at der i daginstitutioner med flere enheder skal være ret til repræsentation fra alle enheder i den fælles forældrebestyrelse.
- **Tydeliggørelse af forældrebestyrelsens ret til at blive inddraget i arbejdet med de pædagogiske læreplaner.** Dagtilbudsloven ændres, så det tilføjes til forældrebestyrelsens lovfastsatte minimumskompetence, at forældrebestyrelsen skal inddrages i dagtilbuddenes arbejde med de pædagogiske læreplaner.

6. Mere læring og bedre sammenhæng til skolen

Mens vores børn går i dagtilbud, tilegner de sig kompetencer, som er nødvendige for et godt børneliv, men som også er vigtige for, at børnene klarer sig godt i deres videre liv.

Læring i dagplejen og daginstitutionerne skal foregå, så den passer til børnenes alder. Læring skal ske gennem leg og skal tænkes ind i de aktiviteter, som igangsættes i hverdagen – på stuerne, på legepladsen, i garderoben og i forbindelse med måltiderne. Gennem legen skal børnene udvikle deres sprog, lære logisk tænkning og lære at kunne koncentrere sig.

Et godt læringsmiljø i dagtilbuddet er særligt vigtigt for de udsatte børn, som ikke i tilstrækkelig grad stimuleres hjemmefra. De børn har især behov for, at der arbejdes systematisk med læring i de aktiviteter, som sættes i gang i dagtilbuddet.

I et godt dagtilbud understøttes det enkelte barns udvikling. De voksne er nærværende og bevidste om at tale med børnene for at udvikle børnenes sprog og understøtte udfordrende lege for børnene, der udvikler barnets personlige, sociale, følelsesmæssige, kognitive og kreative færdigheder.

Sprog er et særligt fokusområde i den forbindelse. Sproget er afgørende for at kunne tilegne sig ny viden og er grundlæggende for at kunne indgå i sociale sammenhænge. Et vigtigt led i børnenes udvikling i dagtilbuddet er derfor at udvikle et alderssvarende sprog. Derfor skal børn med sproglige udfordringer opdages hurtigst muligt.

Vi ved, at en del af de børn, som har sproglige udfordringer, først opdages, når de begynder i skolen. Vi ved også, at op mod halvdelen af de tosprogede børn, der begynder i børnehaveklassen, ikke har de nødvendige sproglige kompetencer. Og der er stadig børn i dagtilbud, som ikke får den nødvendige sprogstimulering.

Derfor vil regeringen styrke arbejdet med børns sprog. Gennem fastsættelsen af et nationalt udviklingsmål sættes der en overordnet retning for arbejdet med børns sproglige udvikling. Herudover ønsker regeringen, at alle børn i 3-års alderen skal sprogvurderes. Målet er, at børn med sproglige vanskeligheder opdages i tide, og at der skabes grundlag for at arbejde med alle børns sprog. Desuden vil regeringen udvide målgruppen for det obligatoriske 30 timers dagtilbud. Dette betyder, at alle børn, der ikke går i dagtilbud, og som har behov for sprogstimulering, skal optages i et 30 timers dagtilbud.

Endelig har overgangen fra dagtilbud til skole stor betydning for, at børn får en god start på deres skolegang. Børnene skal opleve, at der er en rød tråd mellem indsatsen i dagtilbud, fritidstilbud og skole, og at indsatsen for de store børn i børnehaven modsvarer nogle af de krav, der bliver stillet i børnehaveklassen.

Mange kommuner arbejder i dag med at skabe gode sammenhængende overgange til skolen, men variationen er stor, og der kan med fordel arbejdes mere systematisk med de metoder, der virker. Derfor vil regeringen styrke sammenhængen mellem dagtilbud og skole gennem systematiske overgangsforløb for de største børn i børnehaverne, styrket indhold i SFO'er og fritidshjem i perioden mellem børnehave og starten af børnehaveklassen samt ved i lovgivningen at tydeliggøre dagtilbuddenes og skolernes fælles forpligtelse til at skabe en sammenhængende overgang for barnet.

Boks 8

Initiativer som skal sikre mere læring og bedre sammenhæng til skolen

- **Sprogvurdering af 3-årige børn i dagtilbud.** For at sikre, at børn med sproglige vanskeligheder identificeres, skal alle 3-årige børn i dagtilbud sprogvurderes. Den konkrete model for sprogvurderinger, herunder redskabet og opfølgningen på resultaterne, konkretiseres i en inddragende proces med eksperter og interessenter. For at undgå at bruge unødige ressourcer på at sprogvurdere børn, der åbenlyst ikke har sproglige vanskeligheder, overvejes som led i den inddragende proces muligheden for differentierede redskaber. Desuden skal det undersøges, hvordan der sikres sammenhæng til sprogvurderingerne ved skolestart. Endelig skal sprogvurderingerne kunne anvendes til at følge op på de foreslåede nationale udviklingsmål for børnenes sproglige udvikling.
- **Udvidelse af målgruppen for obligatorisk 30 timers dagtilbud.** Alle børn skal have de nødvendige sproglige kompetencer, når de begynder i skole. Derfor skal alle børn med behov for sprogstimulering, som ikke går i dagtilbud, optages i et 30 timers dagtilbud om ugen.
- **Styrket sammenhæng mellem dagtilbud og skole.** En bedre sammenhæng mellem dagtilbud og skole skal sikres ved, at de største børn i dagtilbuddet klædes på til de udfordringer, som de vil møde i den nye skoledag. Derfor vil udspillet sætte fokus på, hvordan alle dagtilbud gennem systematiske forløb kan forberede de største børn på skolestarten. De konkrete forløb skal videreudvikles med et mindre antal foregangskommuner med henblik på, at de virksomme indsatser senere udbredes til de øvrige kommuner.
- **Styrket indhold i SFO'er, fritidshjem og USFO'er.** For at styrke indholdet i overgangen mellem dagtilbud og fritidstilbud stilles der krav om, at arbejdet i SFO'er og fritidshjem, i perioden fra børnene starter og frem til skolestart, skal tilrettelægges inden for rammerne af de seks kompetenceområder, som der arbejdes med i børnehaveklassen. Herudover stilles der krav om, at USFO'er (de udvidede SFO'er, der kan optage børn fra 3-års alderen) fremadrettet skal arbejde med pædagogiske læreplaner samt sprogvurderinger og sprogstimulering i tråd med dagtilbud efter dagtilbudsloven.
- **Præcisering af skolens forpligtelse til at skabe sammenhængende overgange.** Det fremgår i dag af dagtilbudsloven, at dagtilbuddene i samarbejde med skolerne skal skabe sammenhængende overgange fra dagtilbud til skole og fritidstilbud. For at tydeliggøre det fælles ansvar indskrives det i folkeskoleloven, at skolerne i samarbejde med dagtilbuddene er forpligtet til at skabe sammenhængende overgange fra dagtilbud til fritidstilbud og skole.
- **Forskningsindsats i dagtilbuds betydning for uddannelse og social mobilitet.** Der afsættes midler fra uddannelses- og forskningsministerens forhandlingsoplæg til fordeling af forskningsreserven for 2016 til forskning i social mobilitet i 2016 og 2017.

7. Vidensstrategi

Den pædagogiske praksis i dagtilbuddene skal være baseret på viden om, hvad der virker. Der skal være fokus på, hvordan børns læring og udvikling understøttes bedst muligt, hvordan man skaber nære relationer mellem børn og voksne, hvordan man styrker den sociale mobilitet, og hvordan det gode samarbejde med forældrene etableres og udvikles.

Der produceres i dag megen relevant viden på dagtilbudsområdet. Og mange aktører er med til at producere denne viden. Men det er ikke altid, at den viden formidles og opleves som brugbar i hverdagen. Samtidig ved vi, at det ikke er alle dagtilbud, der arbejder med udgangspunkt i vidensbaserede indsatser.

Der er behov for, at viden i højere grad bliver koordineret, så vi får et bedre overblik over vidensproduktionen, og så den relevante viden i højere grad bliver udbredt og anvendt i praksis. Det skal være nemt for dagtilbudslederne og det pædagogiske personale at basere deres pædagogiske praksis på den nyeste og bedste viden.

Professionshøjskolerne uddanner vores pædagoger og har givet tilsagn om at løfte forskningen i, hvordan forskellige indsatser i dagtilbuddene virker i praksis.

Derudover igangsætter regeringen et arbejde for at få kortlagt den eksisterende vidensproduktion og vidensformidling. Kortlægningen vil danne grundlag for en drøftelse med interessenter og eksperter på området om den nuværende produktion og formidling af viden på dagtilbudsområdet.

På baggrund af drøftelserne udarbejdes en *vidensstrategi*, som skal sætte en overordnet retning for arbejdet med viden på området. I forlængelse heraf etableres en ny *vidensenhed*, som skal være omdrejningspunktet for implementeringen af strategien og som skal sikre en praksisnær formidling af viden.

Vidensenheden har til formål at formidle den eksisterende viden samt generere ny viden, hvor der er behov herfor. Det kan fx omhandle det gode forældresamarbejde, ledelse og organisering, hvordan man sikrer mere nærhed og voksenkontakt mv.

Det er centralt, at den eksisterende viden formidles på en måde, så børnene kommer til at opleve en vidensbaseret pædagogisk praksis. Det skal derfor på baggrund af vidensstrategien besluttes, om der skal oprettes et nationalt korps af pædagogiske konsulenter, som kan sikre en praksisnær formidling af den nyeste viden.

Boks 9

Vidensstrategi og etablering af vidensenhed

Regeringen igangsætter en proces frem mod udformningen af en vidensstrategi på dagtilbudsområdet. Formålet med vidensstrategien er at sætte retning for vidensproduktionen- og formidlingen og sikre en bedre omsætning af viden til praksis. Der er behov for først at kortlægge vidensproduktionen på området. Interessenter og eksperter på området inviteres til at deltage i drøftelserne om udformningen af vidensstrategien. Der skal i den forbindelse inddrages relevante erfaringer fra arbejdet i Forum for Koordination af Uddannelsesforskning. Der etableres efterfølgende en vidensenhed, som skal implementere vidensstrategien fremadrettet, igangsætte ny forskning på området samt udbrede, formidle og implementere nogle af udspilletts øvrige initiativer.

8. Revision af de pædagogiske læreplaner

De pædagogiske læreplaner fejrede 10-års jubilæum i 2014. Læreplanerne har i denne periode udgjort den overordnede ramme for det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Alle dagtilbud arbejder i dag med pædagogiske læreplaner, og undersøgelser viser, at de pædagogiske læreplaner har understøttet, at arbejdet med børns læring er kommet i fokus i stort set alle dagtilbud. De pædagogiske læreplaner er blevet et fagligt anerkendt redskab i arbejdet med børns læring.

Boks 10

Pædagogiske læreplaner

Alle dagtilbud skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan for børn i aldersgrupperne 0-2 år og 3 år til barnets skolestart. Den pædagogiske læreplan skal beskrive dagtilbuddets mål for børnenes læring inden for seks temaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Sociale kompetencer
3. Sproglig udvikling
4. Krop og bevægelse
5. Naturen og naturfænomener
6. Kulturelle udtryksformer og værdier

Den pædagogiske læreplan skal beskrive relevante pædagogiske metoder og aktiviteter, der iværksættes for at nå målene, og hvordan læreplanen evalueres.

Men der er også plads til forbedringer. Det pædagogiske personale arbejder ikke alle steder systematisk og vidensbaseret med børns læring. Og undersøgelser peger på, at personalet synes, at det er svært at bruge de pædagogiske læreplaner som et redskab i forhold til at understøtte udsatte børns læring.

I nogle dagtilbud bruges læreplanerne til at dokumentere aktiviteter frem for at vise, hvilke resultater der er opnået for børnene. Samtidig har politikere svært ved at bruge de pædagogiske læreplaner til at få viden om indholdet og kvaliteten i dagtilbuddene.

Regeringen vil derfor igangsætte et arbejde med inddragelse af områdets interessenter og eksperter for at se på, hvordan de pædagogiske læreplaner kan blive endnu bedre. Revisionen skal fokusere på, om de pædagogiske læreplaner i sin nuværende form understøtter arbejdet med alle børns læring, fokuserer på de rette temaer, sikrer sammenhængen til skolen bedst muligt samt bidrager til at styrke den sociale mobilitet.

Regeringen vil parallelt med revisionen af de pædagogiske læreplaner igangsætte et eftersyn af den lokale styring af dagtilbuddene, som skal identificere uhensigtsmæssige regler, proces- og dokumentationskrav mv.

Boks 11

Revision af de pædagogiske læreplaner

Regeringen vil igangsætte et arbejde med fokus på at drøfte, hvorvidt de seks læreplanstemaer er de mest centrale for børns læring, om de pædagogiske læreplaner bedst muligt understøtter sammenhængen til skolen, og om ressourcerne i tilknytning til arbejdet med de pædagogiske læreplaner bruges mest hensigtsmæssigt.

Revisionen af læreplanerne skal desuden ses i sammenhæng med indførelsen af de nationale udviklingsmål, som understøtter en enkel og resultatorienteret styring. Udviklingsmålene giver dermed anledning til at se på mulighederne for at reducere de dokumentationskrav, som i dag stilles i de pædagogiske læreplaner.

Parallelt hermed igangsættes et styringsreview, som skal belyse arbejdsdagen i udvalgte dagtilbud gennem interviews med ledelsen og personale. Som led i reviewet skal det undersøges, om der er styringsmidler, som skaber unødige arbejdsopgaver eller uhensigtsmæssige praksisser, der fjerner fokus fra børnene.

En god start på livet for alle børn

2014/2015:31

Henvendelse om udgivelsen kan i øvrigt ske til
Ministeriet for Børn, Ligestilling,
Integration og Sociale Forhold
Holmens Kanal 22
1060 København K

ISBN

978-87-93214-72-9

Elektronisk publikation

978-87-93214-73-6

Design, omslag

e-Types & e-Types Daily

Foto

Jeppé Bøje Nielsen
Lars Skaaning

Tryk

Rosendahls a/s

Web

Publikationen kan hentes på
www.sm.dk, www.stm.dk

